

Proposta de Reserva Natural Parcial
Plans-Baridana

Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà
Febrer 2023

Introducció

Els terrenys forestals del sector sud oest del TM de Montblanc limiten amb el vessant est del perímetre del Paratge Natural d'Interès Natural de Poblet. Són terrenys que inclouen altiplans acinglerats, com els plans de la Vila, de Sant Joan, d'en Serè o de Font Jordana, i valls encaixades, com la Vall de Montblanc o de Lladrons i els barrancs del mas d'en Llord, de la Pasquala o de la Baridana, alguns dels quals, abans de l'anexió a Montblanc, l'any 1940, pertanyien al TM de Rojals.

Gran part d'aquests terrenys actualment n'ostenta la titularitat la Generalitat de Catalunya, i estan inclosos al Catàleg de Forests d'utilitat pública de Tarragona.

A part d'aquests també l'Ajuntament de Montblanc té la titularitat d'alguns terrenys adjacents als anteriors, de la part mitjana de la solana de la Vall de Montblanc i de la capçalera de la mateixa o barranc del Ral.

Donada la titularitat pública d'una part molt important, sigui de la Generalitat de Catalunya o bé de l'Ajuntament de Montblanc, i donades les singularitats biològiques, geològiques, biogeogràfiques o paisatgístiques, que es justifiquen en capítol posterior, es proposa que l'espai que inclou la zona dels plans de la Vila, de Sant Joan, d'en Serè i de Font Jordana i les capçaleres de la Vall de Lladrons siguin declarats Reserva Natural Parcial per tal d'aconseguir preservar íntegrament el conjunt d'ecosistemes naturals que contenen.

Antecedents

L'origen del concepte d'utilitat pública aplicat a les forests en l'àmbit de l'Estat s'emmarca en el procés derivat de la política desamortitzadora, especialment en l'anomenada Llei Madoz de desamortització general de 1855. D'acord amb l'esmentada Llei, s'exceptuaven de la desamortització diversos grups de béns entre els quals s'inclouien algunes forests i altres terrenys d'aprofitament comú.

L'any 1859 es va aprovar i publicar la Clasificación General de los Montes Públicos, que va representar el primer inventari sobre el patrimoni forestal de titularitat pública de l'Estat. Aquesta classificació de les forests i l'establiment de la categoria dels inalienables de l'àmbit públic per motius d'interès general va representar el primer pas

per a l'establiment del Catàleg de forests d'utilitat pública, aprovat pel Reial decret de 22 de gener de 1862.

Posteriorment, una nova modificació dels criteris d'excepció a la desamortització (introduint el concepte d'utilitat pública) va donar lloc a la creació d'un nou catàleg, l'any 1901.

Al TM de Montblanc i de Rojals es van incloure alguns dels seus boscos que queden reflexats en el quadre adjunt:

NOM FOREST	REGISTRE	Ha
Plans de la Vila	CUP T-54	300,05
Plans de St. Joan, Mas de Guerxet, Mas d'en Llord i Cova d'en Flora	CUP T-55	310,25
Baridana i Pla de la Torre	CUP T-63	192,15
Total		802,45

L'Any 1994 es va concloure la transferència de la propietat de les forests estatals a la Generalitat.

D'acord amb la Llei 6/1988, de 30 de març, forestal de Catalunya o la Ley 43/2003, de 21 de noviembre, de Montes, perquè un bosc pugui ser declarat d'utilitat pública i ser inclòs al CUP, ha de complir alguns dels requisits següents:

- Estar situats a les capçaleres de les xarxes hidrogràfiques, ribes de rius, rieres i torrents.
- Estar pròxims a poblacions, la funció dels quals respon a criteris d'esbarjo i de protecció del paisatge.
- Ésser essencials per a la protecció del sòl enfront de processos d'erosió, evitant-la o reduint allaus, riades i inundacions, i defensant poblacions, cultius i infraestructures.
- Contribuir a la conservació de la diversitat biològica o formar part d'espais naturals protegits.

La qualificació d'utilitat pública atorga als boscos la naturalesa jurídica de domini públic i, en conseqüència, passen a ser inalienables, imprescriptibles i inembargables.

L'any 1994 es publica la RESOLUCIÓ AAM/625/2014, de 13 de març, per la qual es declaren d'utilitat pública diverses forests propietat de la Generalitat de Catalunya situades al terme municipal de Montblanc, i es modifica el Catàleg de forests d'utilitat pública de Tarragona.

Aquesta resolució va consistir en declarar d'utilitat pública les forests anomenades Mas de Paixans, Parada Llargà i Coll de les Alzines, propietat de la Generalitat de

Catalunya, localitzades al terme municipal de Montblanc, amb una superfície cadastral de 10,67 ha.

Tanmateix es van agrupar, en una única inscripció al Catàleg de Forests d'utilitat pública de Tarragona, corresponent al registre CUP T-54, la forest Plans de la Vila (CUP T-54), les forests Plans de Sant Joan, Masos de Guerxet i de Llord i Cova d'en Flora (CUP T-55), i la forest Baridana i Pla de la Torre (CUP T-63), conjuntament amb les forests Mas de Paixans, Parada Llarga i Coll de les Alzines. La **forest CUP T-54, anomenada Plans i Baridana**, va passar a tenir les característiques següents:

Demarcació territorial: Tarragona; Comarca: Conca de Barbera; Terme municipal: Montblanc; Pertinença: Generalitat de Catalunya; Denominació: Plans i Baridana; núm. CUP: T-54; Superfície: 813,12 ha

Justificació

En tractar-se d'un espai relativament gran i continu de titularitat pública, amb un total de més de 800 ha, que afegint-hi les més de 100 ha adjacents amb titularitat municipal de Montblanc, per tant també públiques, ens trobem amb més de 900 ha de terrenys forestals públics a tocar del Paratge Natural d'Interès Nacional de Poblet (en endavant PNIN de Poblet).

Des de fa anys l'Ajuntament de Montblanc ha sol·licitat, en diverses ocasions, que aquests terrenys públics s'anexionessin a l'espai natural del PNIN de Poblet amb l'objectiu que assolissin un nivell de protecció adequat a la seva singularitat, però segurament per qüestions pressupostàries mai s'han tingut en compte.

Ara que tots aquests terrenys públics formaran part del futur Parc Natural, és el moment de dotar-los d'una figura significativa pel que fa a la seva conservació.

Tot seguit describim alguns dels motius pels quals es fa la proposta que conclou aquest document.

L'espai que es proposa com a Reserva Natural Parcial inclou entre altres les capçaleres de la Vall de Lladrons i els Plans de la vila, de Sant Joan, de Font Jordana i d'en Seré.

Vall de Montblanc o de Lladrons

La Vall de Lladrons és una vall encaixada d'alt interès basat en la seva morfologia i estructura dels materials i en la seva riquesa biològica remarcable. Des del punt de vista del medi físic es tracta d'una àrea d'especial interès geomorfològic, tant per les estructures geològiques que la formen, com pels processos erosius als que ha estat sotmesa durant l'evolució del seu relleu, tant la pròpia Vall de Lladrons com els barrancs que l'alimenten, el del Mas d'en Llord i el del Ral.

La Vall de Lladrons també constitueix una àrea d'especial interès paisatgístic, per ser una zona amb una zona visual àmplia, que permet observar-la magestuosament des de diferents punts del voltant.

Per altra banda la vegetació i la flora, com la resta d'elements del patrimoni natural d'aquesta zona, es caracteritza per una extraordinària diversitat, que es tradueix en una gran riquesa d'hàbitats, molts d'ells inclosos a la llista **d'hàbitats d'interès comunitari** en aplicació de la Directiva 92/43/CEE. En citem alguns, dels quals tres d'ells (assenyalats en negreta) considerats prioritaris per la pròpia directiva:

- **6220 - Prats mediterranis rics en anuals, basòfils (*Thero-Brachypodietalia*)** - que es va localitzant en alguns prats del fons del barranc del mas d'en Llord i de la solana de la Vall de Lladrons.
- 8210 - Costers rocosos calcaris amb vegetació rupícola - els trobem a les cingleres del barranc del mas d'en Llord i de la solana de la Vall de Lladrons.
- 9240 - Rouredes ibèriques de roure valencià (*Quercus faginea*) - a l'obaga de la part alta de la Vall de Lladrons.
- 9340 - Alzinars i carrascars - bastant abundant sobretot a la solana de la Vall de Lladrons i als barrancs del Ral i de mas d'en Llord.
- **9530 - Pinedes submediterrànies de pinassa (*Pinus nigra* ssp. *salzmannii*)** - al vessant SE del mas d'en Soler.
- 9540 - Pinedes mediterrànies - a la solana de la Vall de Lladrons.
- **9580 - Teixedes mediterrànies** - a l'obaga de la Vall de Lladrons, a la capçalera del barranc del mas d'en Llord i al fons del barranc del Ral.

És de destacar la presència d'especies de **flora** declarades estrictament protegides com: *Arenaria conibricensis* i *Limodorum abortivum* ssp *trabutianum* a les capçaleres de la Vall de Lladrons i barranc del mas d'en Llord; *Orchis elata* ssp *sesquipedalis* a la Vall de Lladrons.

Des d'un punt de vista **faunístic** la zona de la Vall de Lladrons, que es proposa incloure a la Reserva Natural Parcial, inclou espècies interessants, algunes d'elles protegides i amenaçades.

Les cingleres i roquissars de la Vall de Lladrons ofereixen refugi a una rica fauna d'ocells rupícoles com l'àguila cuabarrada (*Hieraaetus fasciatus*), l'àguila daurada (*Aquila chrysaetos*), el falcó peregrí (*Falco peregrinus*), el duc (*Bubo bubo*), la merla roquera (*Monticola saxatilis*) i la merla blava (*M. solitarius*) o el colit negre (*Oenanthe leucura*).

Per altra banda els fons de vall humits, com els barrancs del Ral i del mas d'en Llort o alguns racons humits del barranc de la pasquala solen aparèixer salamandres (*Salamandra salamandra*) i altres amfibis i rèptils d'interès.

Al barranc de la Vall de Lladrons, en algun rierol que encara flueix l'aigua, com al barranc dels 5 brocs, és possible trobar cranc de riu autòcton (*Austropotamobius pallipes*) que és una de les espècies incloses a l'annex II de la directiva Hàbitats.

La llista de particularitats seria encara més llarga però per concloure hem de citar elements patrimonials socioculturals excepcionals com els que conformen el patrimoni arqueològic, dels que destaquen els abrics amb art rupestre del barranc de mas d'en Llort (Portell de les Lletres, mas d'en Llort i mas d'en Ramon d'en Bessó).

Plans de la Vila, de Sant Joan, de Font Jordana i d'en Seré

La zona dels plans de la Vila, de font Jordana, de Sant Joan i d'en Seré, són altiplans acinglerats que també revesteixen d'un alt interès relacionat amb el medi físic basat en la seva morfologia i estructura dels materials.

Des d'un punt de vista biològic la zona dels plans també inclou una gran riquesa d'hàbitats que, com en el cas de la Vall de Lladrons, molts d'ells estan inclosos a la llista **d'hàbitats d'interès comunitari** en aplicació de la Directiva 92/43/CEE, i també tres d'ells (assenyalats en negreta) considerats prioritaris per la pròpia directiva:

- **6220 - Prats mediterranis rics en anuals, basòfils (*Thero-Brachypodietalia*)** - que es va localitzant en alguns prats dels plans de Sant Joan i de Seré, prop del mas de Sabaters i també pels voltants de Rojalons.
- **9180 - Boscos de vessants rostos, tarteres o barrancs del *Tilio-Acerion*** - als plans de Sant Joan, i a les capçaleres dels barrancs dels Bressos i de la font d'en Guasch.

- 9340 - Alzinars i carrascars - al'era de la Guineu, bosc de Guerxet, Baridana i alguns indrets dels plans de la Vila.
- 9530 - Pinedes submediterrànies de pinassa (Pinus nigra ssp. salzmannii) - al bosc de Guerxet i clot del Llop.
- 9540 - Pinedes mediterrànies - als plans de la Vila.

És de destacar la presència d'espècies de **flora** declarades estrictament protegides com: *Lavandula stoechas* sps *pedunculata*, *Limodorum abortivum* sps *trabutianum* al coll de la Mola; *Evax pygmaea* sps *carpetana*, *Lythrum thymifolium*, *Spergularia segetalis* i *Minuartia dichotoma* (única cita a Catalunya) prop de la Mola Roquerola; *Orchis sulphurea* al bosc de Guerxet.

També altres comunitats vegetals d'especial interès com brolles culminals d'eriçò als plans de serè i de Sant Joan, i algunes clapes de pi roig amb boixerola als Plans de Sant Joan.

En referència a la **fauna** és destacar que les zones obertes dels plans, com antics tallafocs o clarianes de bosc, són especialment interessants per la rica fauna invertebrada, que en macrolepidòpters inclouen espècies amenaçades al conjunt d'Europa, com *Thymelictus acteon*, *Tomares ballus*, *Scolitantides orion*, *Glaucopsyche alexis* i *Euphydries aurinia*.

Per altra banda en trobar-nos amb masses forestals des de cota mitjana fins més dels 1000 metres d'alçada fa que d'entrada hi hagi un interès potencial i que representin un escenari propici per albergar nombroses espècies de ratpenats lligats al bosc. Manquen estudis sistemàtics però és molt probable l'existència de diverses espècies molt relacionades amb els ambients forestals com ara el nòctul petit (*Nyctalus leisleri*), el ratpenat orellut daurat (*Plecotus auritus*) o el ratpenat de bosc (*Barbastella barbastellus*).

Com en el cas de la Vall de Lladrons, als plans també hem de citar elements del patrimoni arqueològic, que inclouen abrics amb art rupestre a la Baridana, al mas d'en Britus i als masos d'en Carles i del Gran, per citar-ne alguns, que, com els que trobem al barranc del mas d'en Llord, varen ser declarats (juntament amb altres territoris de la franja interior mediterrània) Patrimoni de la Humanitat UNESCO l'any 1998.

Conclusions

Per tot l'exposat anteriorment es proposa que els terrenys majoritàriament públics inclosos a la forest CUP T-54, anomenada Plans i Baridana i els de titularitat municipal de l'Ajuntament de Montblanc a la zona de la Vall de Lladrons i barrancs del Ral i del mas d'en Llord, així com algunes clapes de titularitat no pública adjacents o que queden envoltades per terreny públic a la zona dels Plans, siguin declarats Reserva Natural Parcial per tal d'aconseguir preservar íntegrament el conjunt d'ecosistemes naturals que contenen.

Annex

Adjuntem un mapa elaborat i cedit pels serveis tècnics municipals de l'Ajuntament de Montblanc on s'indiquen els terrenys de titularitat pública citats anteriorment i que inclourien aquesta proposta.

